

Zaposlovanje in industrijski odnosi v sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov

Povzetek

Uvod

Kmetijski in podeželski pogodbeniki imajo bistveno vlogo v evropskem kmetijskem sektorju. Hitre spremembe v zadnjih desetletjih ter profesionalizacija in mehanizacija kmetijstva so imele za posledico širok razpon novih proizvodnih postopkov in večji pomen ponudnikov storitev. Posledično so se kmetijski in podeželski pogodbeniki oblikovali kot nov poklic, specializiran za svetovanje in mehanizirane delovne postopke.

Storitve pogodbenikov so namenjene kmetom, lastnikom gozdov, lokalnim organom (vključno s pobiranjem pridelka, pripravo tal, gnojenjem, urejanjem krajine itd.) ter gradbenemu sektorju (na primer pri prevozu in poglobljanju). Cilj tega raziskovalnega poročila je analizirati sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov v štirih evropskih državah članicah (Franciji, na Danskem, v Nemčiji in na Poljskem), da bi bolje razumeli sam sektor, kakšen je njegov socialni in ekonomski pomen in kako se razlikuje od splošnega kmetijskega sektorja. Študija v sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov posebej podrobno proučuje industrijske odnose in analizira stanje zaposlenosti, zlasti pa se osredotoča na vprašanja zdravja in varnosti pri delu ter usposabljanja.

Okvir politike

V zadnjih petih ali šestih desetletjih se je število kmetij v evropskem kmetijstvu precej zmanjšalo. Medtem ko se je zmanjševalo število manjših kmetij, se je fizično in ekonomsko povečala povprečna velikost kmetije. Iz teh trendov je razbrati strukturne spremembe v kmetijstvu razvitih držav.

Ena od glavnih značilnosti strukturne spremembe v kmetijstvu je rast produktivnosti, ki jo spodbujata tehnološki napredek in s tem povezana večja gospodarska učinkovitost. Pomemben dejavnik, ki vpliva na to spremembo, je sprememba miselnosti v nacionalnih

kmetijskih politikah v smeri spodbujanja industrializiranega kmetijstva. Povečevanje pomembnosti sektorja kmetijskih in podeželskih pogodbenikov je v veliki meri posledica strukturnih sprememb, ki se trenutno dogajajo. Vse bolj specializirane storitve v kmetijstvu in zahteve po večji produktivnosti zahtevajo vključevanje kmetijskih in podeželskih pogodbenikov, ki svojim strankam zagotavljajo visoko tehnološko opremo ter specializirano znanje in izkušnje.

Ključne ugotovitve

Sektorski organ delodajalcev, Evropska organizacija kmetijskih in podeželskih pogodbenikov (CEETTAR), zastopa več kot 80 000 družb z več kot 400 000 zaposlenimi v 13 državah članicah Unije. Medtem ko so v starih državah članicah EU15, predvsem v severnem in severozahodnem delu EU, kmetijski in podeželski pogodbeniki postali nepogrešljivi partnerji pri kmetijski proizvodnji, so v večini novih držav članic manj običajni.

Na primer, na Danskem, v Franciji in Nemčiji velik delež kmetov zaposluje kmetijske in podeželske pogodbenike za izvajanje pridelovalnih storitev. V Franciji več kot 65 % kmetij, specializiranih za pridelavo poljščin, in 75 % kmetij, usmerjenih v živinorejo, uporablja kmetijske pogodbenike, medtem ko v Nemčiji kmetijski pogodbeniki sodelujejo pri pobiranju in skladiščenju skoraj 90 % koruze. Kmetijski in podeželski pogodbeniki so dejavni tudi na Poljskem, vendar temu sektorju doslej še ni bilo posvečene prav veliko pozornosti, tako da ni mogoče potegniti ločnice med sektorjem kmetijskih in podeželskih pogodbenikov ter kmetijstvom kot celoto. Obratno kot v večini delov Francije, Danske in Nemčije je na Poljskem kmetijstvo še vedno razdrobljeno in razdeljeno med številne manjše kmetije. V mnogih primerih kmetijski in podeželski pogodbeniki tudi sami dejavno kmetujejo.

Čeprav je sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov oziroma dejavnosti pogodbenikov morda težko natančno ločiti od kmetijstva kot celote, je opaziti številne kvalitativne razlike. Prvič, zaradi tehničnega napredka se zahteve glede kvalificiranosti v sektorju kmetijstva in sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov povečujejo, čeprav v kmetijstvu sočasno obstaja tudi potreba po ljudeh, ki izvajajo manj strokovne dejavnosti, za katere je potrebnih manj kvalifikacij. V sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov se v opremo vsako leto vložijo približno nezanemarljivih 6 milijard EUR, kar je skoraj četrtnina proizvodne vrednosti evropskih kmetijskih strojev. Zaradi visokih tehničnih standardov za stroje ni večje potrebe po manj kvalificiranih delavcih.

Tudi sezonsko delo je pomemben dejavnik v kmetijstvu in sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov. Za kmetijstvo so značilne predvsem preproste naloge s precej ročnega dela, ki ne zahtevajo veliko predhodnega znanja, opravljajo pa jih predvsem tuji delavci iz srednjeevropskih držav. Nasprotno pa sezonsko delo v sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov izvajajo lokalni prebivalci.

Očitna je tudi razlika v starostnem profilu zaposlenih. Sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov je v primerjavi s kmetijskim sektorjem – vsaj na Danskem, v Franciji in Nemčiji – precej mlajši, saj je večina zaposlenih starih od 20 do 35 let.

Glede vprašanj varnosti in zdravja pri delu se zaposleni pogodbeniki na splošno soočajo s podobnimi poklicnimi tveganji kot zaposleni v kmetijskem sektorju. Ta vključujejo padce, trke s predmeti in fizični stres zaradi hrupa ali stika z ostrimi, koničastimi, neobdelanimi ali hrapavimi predmeti. Nekatera tveganja pa so še zlasti značilna za sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov, na primer upravljanje in prevoz velikih kmetijskih strojev.

Poročilo kaže, da je na voljo malo posebnih instrumentov ali skupnih pobud socialnih partnerjev, ki bi bili usmerjeni v preprečevanje nezgod v sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov, vprašanja varnosti pa so običajno zajeta v zakonskih obveznostih. Videti je, da se z vprašanji izobraževanja in usposabljanja ukvarjajo nacionalni akterji na področju industrijskih odnosov.

Ker se je sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov pojavil šele v zadnjih desetletjih, socialni dialog na nacionalni in evropski ravni ne more graditi na tradiciji, kot je to mogoče v drugih panogah v Evropi. Kljub temu je za sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov na evropski ravni značilen

precej dejaven socialni dialog med Evropsko organizacijo kmetijskih in podeželskih pogodbenikov (CEETTAR) in Evropsko zvezo sindikatov s področja hrane, kmetijstva in turizma (EFFAT).

Na nacionalni ravni običajno ni strukture za zastopanje in socialni dialog, ki bi bila posebej namenjena sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov, razen v Nemčiji. Sektor pretežno pokrivajo organizacije socialnih partnerjev v kmetijstvu, kolektivne pogodbe pa se pogosto prekrivajo. Države, izbrane za to študijo, kažejo, da je sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov v zahodni in severni Evropi bolj razvit in zaznaven kot v novih državah članicah, ki običajno nimajo takih močnih tradicij industrijskih odnosov.

Smernice politike

Študija kaže, da ima sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov zaradi visoke stopnje mehanizacije in uporabe visokotehnološke opreme posebne zahteve glede varnosti in zdravja pri delu ter izobraževanja in usposabljanja zaposlenih.

Glede prihodnjega socialnega dialoga na evropski ravni bo pomembno nadaljevati skupne pobude za krepitev obstoječih nacionalnih struktur socialnega dialoga in spodbujati prenos primerov najboljših praks in rešitev prek nacionalnih meja. Poudarek je treba dati analizi različnih nacionalnih posebnosti in težav.

Uporaba obstoječih evropskih predpisov na področju zdravja in varnosti pri delu velja za enega najpomembnejših ukrepov za sektor kmetijskih in podeželskih pogodbenikov v Evropi. Poleg tega je videti, da je politika poklicnega usposabljanja, ki jo skupaj spodbujajo evropski socialni partnerji, med bistvenimi instrumenti za razvoj trajnostnega sektorja kmetijskih in podeželskih pogodbenikov v Evropi. Tukaj se je kot dober pristop izkazal nemški program poklicnega usposabljanja za strokovne kmetijske storitve (*Fachkraft Agrarservice*).

Zaradi povečevanja socialno-ekonomskega pomena sektorja in potenciala pogodbenikov kot „gonil inovacij“ in „nosilcev naložb“ je bistveno okrepiti socialni dialog, povezan s sektorjem kmetijskih in podeželskih pogodbenikov, s pobudami politike na evropski ravni.

Dodatne informacije

Poročilo *Zaposlovanje in industrijski odnosi v sektorju kmetijskih in podeželskih pogodbenikov* je na voljo na spletnem naslovu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1179.htm>.

Nadaljnje informacije: Jorge Cabrera, uradnik za raziskave, jca@eurofound.europa.eu